

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

ADATBÁZIS SZERZŐI JOGI ÉS KAPCSOLÓDÓ JOGI (SUI GENERIS) VÉDELME

SZJSZT-16/10

A rendőrség által feltett kérdések

1. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy az N. Kft. sértett által saját weblapon üzemeltetett és forgalmazott szoftveradatbázis a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény [Szt.] 7. §-ában foglalt gyűjteményes műnek minősül-e!
2. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy az NN. Kft. weblapján (2009. 03. 06. napon közokiratba foglalt és jelenlegi állapotát tekintve) található adategyűttesek az Szt. 7. §-ában foglalt gyűjteményes műnek minősülnek-e!
3. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy a sértett N. Kft. által létrehozott eredeti, saját adatbázis milyen vagyoni értéket képvisel!
4. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy az adatbázis megszerzése milyen jellegű haszonhoz vagy előnyhöz juttatja az azt ellenérték nélkül megszerzőt!
5. Jelölje meg a szakértő az előny mibenlétét, összecszerúságát!
6. A szakértő egyéb észrevételei.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Az eljáró tanács az alábbiakat kívánja előrebocsátani.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor a megkereső által rendelkezésre bocsátott adatok és iratok alapján hozta meg szakvéleményét.

Ad 1. A Szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 7. § (1) bekezdése értelmében szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű. A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben. Az eljáró tanács ezen a helyen hivatkozni kíván az SZJSZT 38/06-os szakvéleményére, amely az alábbiakat tartalmazza.

„A gyűjteményes művekre vonatkozó védelem feltétele – az Szjt. megfogalmazása szerint – azonos a szerzői művek esetében általában alkalmazandó egyéni, eredeti jelleg követelményével, a magyar jogalkotó ugyanis e két fogalommal azonosította az irányadó nemzetközi egyezmények 'intellectual creations' fordulatát (Berni Uniós Egyezmény 2. Cikk (5) bekezdése; TRIPS Egyezmény 10 Cikk (2) bekezdése; WIPO Szerzői Jogi Szerződés 5. Cikk). Az Szjt. terminológiája összhangban van továbbá az Európai Közösség vonatkozó meghatározásával, amely szerint pl. a számítógépi program is akkor védendő, 'ha eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása' (91/250/EGK irányelv 1. cikk 3. pont). Az adatbázis mint olyan pedig akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha tartalmának válogatása vagy elrendezése okán 'a szerző saját szellemi alkotása' (96/6/EK irányelv, 3. cikk 1. pont).

Az összeválogatás alkalmazott elve elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha a gyűjtemény valóban válogatás eredményeként született meg, vagyis egy műveket, adatokat tartalmazó nagyobb halmazból a szerkesztő valamilyen egyéni, eredeti szempont alapján válogatja össze gyűjteménye egyes elemeit. Ez alapján az összeválogatás nem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, ha az valamennyi, bizonyos tulajdonsággal rendelkező elemet (művet, adatot) tartalmaz (például valamennyi budapesti telefon-előfizető adatai). Ugyancsak nem tekinthető összeválogatásnak a 'gyűjtemény', ha az csupán egy, vagy az összes elem számához képest elenyésző számú tételt tartalmaz.

Az elrendezés elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha az meghaladja a nyilvánvaló sorrendbe illeszthető tulajdonságok alapján (például kezdőbetű, súly, hossz) történő automatikus rendezést.”

Az eljáró tanács a fentiek előrebocsátását követően azt állapította meg, hogy az N. adatbázisa szerzői jogilag nem védett elemekből (adatokból) áll. Megállapította továbbá, hogy az adatbázis sem összeválogatása, sem pedig elrendezése okán nem rendelkezik olyan egyediséggel, eredetiséggel, amelynek alapján gyűjteményes műként szerzői jogi oltalmat élvezhetne. A tartalmi elemek összeválogatása kapcsán az eljáró tanács azt jelzi, hogy az adatbázis összeállítója nyilvánvalóan arra törekedett, hogy az adatbázis az adott kategóriába tartozó adatokat minél teljesebben tartalmazza. Az adatbázis összeállítója az elemek elrendezése során továbbá az általánosan elfogadott, illetve alkalmazott módot alkalmazta, egyebek mellett azért, mivel az adatbázisnak együtt kell működnie a GPS-gyártók által alkalmazott navigációs szoftverekkel.

A fentiek mellett azonban azt is meg kell vizsgálni, hogy az adatbázis nem minősül-e az Szjt. 60/A. §-a értelmében adatbázisnak, és annak előállítója ezért nem jogosult-e az Szjt. XI/A. fejezete szerinti kapcsolódó jogi (sui generis) oltalomra. Az Szjt. 60/A. § (1) bekezdése szerint adatbázis az önálló művek, adatok vagy egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteménye, amelynek tartalmi elemeihez – számítástechnikai eszközzel vagy bármely más módon – egyedileg hozzá lehet férni. Miután az eljáró tanács megvizsgálta az N. adatbázisát, megállapította, hogy az megfelel az Szjt. szerinti definíciónak, vagyis adatbázisnak minősül. Önmagában ez a körülmény ugyanakkor nem

alapozza meg az adatbázis *szertői jogi* oltalmát, mivel az Szjt. 61. § (1) bekezdése szerint ennek feltétele, hogy az adatbázis gyűjteményes műnek is minősüljön.

A szerzői jogi védelem mellett azonban az Szjt. 84/A. §-ának (5) bekezdése szerint az adatbázis előállítóját *kapcsolódó jogi* (sui generis) oltalom is megilleti, ha az adatbázis tartalmának megszerzése, ellenőrzése vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényel.

Az Szjt. annak kérdésében nem foglal állást, hogy milyen típusú, illetve mértékű ráfordítás tekinthető „*jelentősnek*”, e kérdésben ezért az eljáró tanács az SZJSZT korábbi – elsősorban a 23/08-as, 31/08-as, 05/10-es számú – szakvéleményeire, illetve az Európai Bíróság esetjogára – elsősorban a C-203/02, C-46/02, C-44/02, C-338/02 számú ügyben hozott ítéletre – támaszkodik. Ezek alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a jelentős ráfordítás szempontjából nem vehetőek figyelembe azon költségek, amelyeket az adatbázisban megjelenő tartalmi elemek „*létrehozására használtak fel*” (C-203/02 ítélet 33. pontja). Ugyanakkor e ráfordítások között kell számba venni egyebek mellett azokat, amelyeket a „*meglévő tartalmi elemek keresésére és az említett adatbázisban történő összegyűjtésére*” használtak fel” (C-203/02 ítélet 33. pontja).

Az M. G. tanúkihallgatásáról a megkereséshez csatolt jegyzőkönyv szerint az N. Kft. üzletkötőket alkalmazott, akik különböző cégeket kerestek meg abból a célból, hogy a vállalkozások egyes adatait hirdetésként a GPS-ek által értelmezhető adatbázisba rendezzék (lásd a jegyzőkönyv 4. oldalának első bekezdése).

Az N. Kft. honlapján – a vizsgálat napján – elérhető általános szerződési feltétel (www...hu) szerint a megadott adatokat az adatbázis előállítója – például a nyelvhelyesség (lásd III.2. pont), jogszabályi megfelelés (IV. 2. pont), technikai feltételek (VI.2. pont) szempontjából – ellenőrzi, az adatbázisban tárolt adatok feldolgozásához, tárolásához informatikai rendszert üzemeltet.

Az üzletkötői hálózat fenntartása, az informatikai infrastruktúra kialakítása és üzemeltetése, a begyűjtött adatok ellenőrzése az eljáró tanács megítélése szerint olyan költség, amelyet a jelentős ráfordítás szempontjából figyelembe kell venni, illetve ezek összessége alapján megállapítható, hogy az N. Kft. által létrehozott adatbázis jelentős ráfordítással jött létre, így annak előállítója, az N. Kft. jogosult az adatbázis kapcsolódó jogi (sui generis) oltalmára.

Ad 2. Az eljáró tanács megállapítja, hogy az NN. honlapján (www...hu) a közokiratba vétel napján, illetve a vizsgálat elvégzése napján található adategyüttesek ugyancsak nem minősülnek az Szjt. 7. §-ában meghatározott gyűjteményes műnek. Tekintettel arra, hogy az NN. adatbázisának jogosulatlan felhasználása a jelen ügyben nem merült fel, az eljáró tanács nem vizsgálta meg, hogy az NN. Kft. jogosult-e kapcsolódó jogi (sui generis) oltalomra, vagy sem.

Ad 3. Az eljáró tanács úgy ítéli meg, hogy önmagában az adatbázis vagyoni értékének szerzői, illetve kapcsolódó jogi relevanciája jelen ügyben nincs. Az eljáró tanács továbbá felhívja

a figyelmet arra, hogy a 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet fent már hivatkozott szabályai értelmében a szakvéleményt a rendelkezésére bocsátott iratok és adatok alapján köteles meghozni, ezek azonban nem tartalmazzak kellő információt az eljáró tanács számára a vagyoni érték megállapításához. Ugyanakkor a bekerülési költségek, vagyis az előállítás során eszközölt ráfordítások megbecsülése tárgyában a szakértő testület korábban már állást foglalt, ezért az eljáró tanács ezen a helyen hivatkozni kíván a 31/08-as és a 19/09-es szakvéleményre. Ezek szerint a ráfordítások „számbavételéhez támpontot nyújthat az Európai Bizottság Belső Piac és Szolgáltatások Főigazgatóságának 2005. december 12. napján kelt, az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9/EK-irányelv első kiértékeléséről szóló munkaanyaga, amely az európai adatbázis-előállítóktól kapott információk alapján előfordulási gyakoriságuk szerinti sorrendbe szedte az adatbázisokkal kapcsolatos jellemző ráfordításokat (Commission of the European Communities DG Internal Market and Services Working Paper – First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases, 17. o.; a fordítást az angol nyelvű eredetiből az eljáró tanács készítette, hivatalos fordításnak nem tekinthető):

4. ábra – az európai adatbázisipar ráfordításai

Milyen jellegű ráfordításokat eszközölt?	A válaszadók %-ában
Informatika	85,1%
Személyi állomány az adatok feltöltéséhez	69,3%
Személyi állomány az adatbázis üzemeltetéséhez	65,3%
Adatbázis marketingje, reklámozása	64,4%
Személyi állomány az adatok összegyűjtéséhez	63,4%
Adatok megszerzése	62,4%
Engedélyek	58,4%
Irodahelyiség	35,6%
Egyéb	21,8%”

Az eljáró tanács úgyszintén hivatkozni kíván az adatbázis-előállítással foglalkozó magyarországi vállalkozások érdekképviselői szervezeteként működő M. gyakorlatára, amely szervezetnek a megkereső is tagja. Az eljáró tanács rendelkezésére álló információk szerint az M. gyakorlata úgy összegezzhető, hogy az adatbázis-előállítással összefüggő költségek vizsgálata során az alábbi költségelemeket kell rendszerint figyelembe venni:

1. az adott adatbázis készítésére elkülöníthető munkabér és járulék költségei (munkaszerződések alapján, kifizetések);
2. gyűjtőkör költsége (alvállalkozói stb. szerződések, számlák, kifizetések);
3. technológiaüzemeltetés (számítógép-, szoftver- stb. amortizáció, kommunikáció, munkabér, szerződések, számlák, kifizetések stb.) és a fejlesztés igazolt költségei;

4. *marketing, terjesztés igazolt költségei (szerződések, számlák, kifizetések);*
5. *munkabéerarányos rezsiköltség-ráterhelés (összes fel nem osztható költség-/munkaóraalap szorozva az elkülönített, az 1. pontban meghatározott munkaóra-mennyiséggel).*

A fenti költségelemek figyelembevételével – az M. gyakorlata szerint – akkor tekinthető a ráfordítás jelentősnek, ha a ráfordítás az adott vállalkozás összköltségéből 30–50% feletti részesedést, vagy legalább egy felsőfokú végzettségű ember egy évi munkájának költségét képezi.”

A fenti szempontok alapján – az ahhoz szükséges adatok beszerzését követően – állapítható meg az adatbázis bekerülési költsége, amit a vagyoni érték megállapítása során, az egyéb piaci körülményeket is számba véve kell figyelembe venni.

Ad 4–5. Első lépésként az eljáró tanács a rendelkezésére álló adatok alapján megvizsgálta az NN. üzleti modelljét, amely az alábbiak szerint foglalható össze. Az NN. üzletkötői, illetve internetes honlapja segítségével összegyűjti, majd adatbázisba rendezi a GPS-es navigációt megkönnyítő tájékoztató pontokat, üzleti adatokat (Point of Interests – POI). Az adatbázisban tárolt adatokat ezt követően speciális, egyes GPS-gyártók igényeihez igazodó formátumban az NN. hozzáférhetővé teszi a GPS-gyártóknak (lásd B. G. tanúvallomása), illetve az adatokat ingyenesen hozzáférhetővé (letölthetővé) teszi a céges honlap látogatóinak. Az eljáró tanács megítélése szerint az NN. célja, hogy adatbázisa minél szélesebb körben kerüljön használatra, ezzel maximálható ugyanis ügyfelei (tehát azon vállalkozások, amelyek megrendelték céges adataik adatbázisba rendezését) üzleti haszna. Egyértelműen erre utal az N. Kft.-nek a megkereséshez csatolt – és B. G. 2009. május 25-én kelt tanúvallomása szerinti szövegében az NN. Kft. által alkalmazott nyomtatvánnyal azonos szövegű – megrendelőnyomtatványa, amely kimondja, hogy „... az NN. Kft... minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a letöltések számának növelését”.

Az Szjt. 84/A. § (1) bekezdése értelmében ugyanakkor az N. engedélye szükséges adatbázisa vagy az adatbázis jelentős részének nyilvánosságához közvetítéséhez. Ez az engedély ugyanakkor – következően abból, hogy az Szjt. 55. §-a a felhasználási szerződésekre vonatkozó szabályokat nem terjesztette ki a kapcsolódó jogi jogosultakra – bármely módon, így akár ráutaló magatartással is megtehető.

Az N. honlapja – a jelen szakvélemény készítése idején – az alábbi szöveget tartalmazta: „A jelen oldalakon található információk bármilyen jellegű felhasználása kizárólag az N. Magyarország Kft. írásos engedélyével lehetséges. Minden jog fenntartva. Copyright © 2007 N. Kft. ...” (Az eljáró tanács a szükséges információk hiányában azt nem vizsgálhatta, hogy a jelen ügy tárgyát képező cselekmény idején található volt-e ilyen tájékoztatás a honlapon.) Az idézett szerzői jogi tájékoztatásnak ellentmond, hogy a honlap „Ingyenes POI letöltés” menüje hozzáférhetővé teszi és részletes technikai útmutatóval megkönnyíti az adatbázis letöltését, alkalmazását, szerzői jogi értelemben az adatbázis, illetve jelentős részének az Szjt. 84/A. § (1) bekezdés szerinti többszörözését. A fenti körülmények együttes értékeléséből az eljáró tanács számára az következik, hogy az N. Kft. mindenki számára engedélyezni kíván-

ja adatbázisának az Szjt. 84/A. § (1) bekezdés szerinti többszörözését, ezen túl azonban az adatbázis bármilyen más felhasználását – így a jelen ügy szerinti nyilvánossághoz közvetítését is – felhasználási szerződés megkötésétől teszi függővé.

Az eljáró tanács ezt követően az alábbi kérdésekre kereste a választ:

- a) felhasználták-e az N. Kft. adatbázisát,
- b) ha igen, ez a felhasználás jogszerű volt-e,
- c) jogszerű felhasználás esetén milyen díjat érvényesíthetett volna az N. Kft.?

Az eljáró tanács a dr. R. K. közjegyzőhelyettes által 2009. március 6. napján felvett tanúsítvány alapján azt állapította meg, hogy az NN.-honlap üzemeltetője megvalósította az N. Kft. adatbázis jelentős részének az Szjt. 84/A. §-a (1) bekezdés b) pont szerinti felhasználását (nyilvánossághoz közvetítését).

A megkereséshez csatolt iratok alapján az eljáró tanács továbbá alappal valószínűsíti, hogy az NN.-honlap üzemeltetője számára az N. Kft. nem engedélyezte adatbázisa jelentős részének nyilvánossághoz közvetítését.

A jogosulatlan felhasználás több tekintetben hátrányos lehet az N. Kft.-nek, illetve jelenthet jogosulatlan előnyt az NN. Kft.-nek, ezen hátrányoknak, illetve előnyöknek azonban csak egy része értékelhető szerzői jogi szempontból. Kétségtelen például, hogy az adatbázis jogosulatlan használója mentesülhet az adatok összegyűjtésének, feldolgozásának, ellenőrzésének költségétől, ez az előny azonban szerzői jogilag nem értékelhető. A szerzői jog szempontjából ugyanis annak van jelentősége, hogy a jogosult (tehát az adatbázis előállítója) milyen díjazástól esett el a jogosulatlan felhasználás következtében, a folyamatban lévő büntetőeljárás szempontjából pedig továbbá annak, hogy ennek mértéke meghaladta-e a Btk. 138/A. §-ában meghatározott valamely értéket.

Tekintve, hogy az okozott vagyoni hátrány számos olyan ténytől – így például a felhasználás időbeliségétől, a lehívások számától – függ, amely nem áll az eljáró tanács rendelkezésére, ezért az eljáró tanács nem tud megállapítást tenni a vagyoni hátrány mértéke vonatkozásában. Az ilyen állásfoglalást az is nehezíti, hogy a jelen ügy tárgyát képező adatbázisok kapcsán az eljáró tanácsnak nincs ismerete olyan piaci gyakorlatról, amely a GPS-POI adatbázisok nyilvánossághoz közvetítése esetén általánosan elfogadott lenne.

Az eljáró tanács rögzíteni kívánja azonban azt is, hogy a vagyoni hátrány megállapítása során nem lehet figyelembe venni azt a bevételt, amelyet az NN. Kft. úgy ért el, hogy egyes vállalkozásokkal megállapodott annak adatainak – hirdetésként történő – adatbázisba rendezéséről. Ez a tevékenység ugyanis szerzői jogi szempontból semmilyen módon nem érinti az N. Kft. által előállított adatbázist. Az N. Kft.-t ért kár megállapítása során – szerzői jogi szempontból – ugyancsak nem lehet figyelembe venni azt a kárösszeget, amelyet az NN. Kft. előfizetői esetleg azért szenvedtek el, mivel olyan szolgáltatásért is fizettek, amelyet az NN. esetleg nem tudott számukra szerződésszerűen teljesíteni.

A vagyoni kár megállapítása során figyelembe kell venni, hogy az N. Kft. adott-e már, és ha igen, milyen jogdíj ellenében engedélyt más vállalkozásnak arra, hogy adatbázisát

vagy annak jelentős részét a nyilvánossághoz közvetítse. Vizsgálandó továbbá az is, hogy az érintett adatbázis milyen ráfordítással volt előállítható, minél magasabb ugyanis ez az érték, annál magasabb lehet az adatbázisra vonatkozó felhasználási engedély értéke is. Ezek az információk azonban nem állnak az eljáró tanács rendelkezésére.

A fenti körülmények ismeretében az eljáró tanács azt valószínűsíti, hogy az okozott kár mértéke a húszezer forintot meghaladta, de az a kétfélmillió forintot semmilyen körülmények között nem haladhatta meg.

Ad 6. Az eljáró tanács egyéb észrevételt nem kíván tenni.

*Dr. Mlinarics József, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Vilhelm Zsolt, a tanács szavazó tagja*

* * *

TÁNCJÁTÉKHOZ FELHASZNÁLT ZENEMŰ SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEI

SZJSZT-14/12

A bíróság által feltett kérdések

A szakértő feladata a rendelkezésre álló adatok alapján annak megválaszolása, hogy

1. a perbeli felhasználás kis- vagy nagyjogos felhasználásnak minősül-e, figyelemmel a zeneszámok készütségi fokára és az alperesek által meghatározott módon – tánckoreográfiaként – történő felhasználásra;
2. amennyiben nagyjogos felhasználásról van szó, az milyen mértékű szerzőijogdíj-fizetési kötelezettséget von maga után;
3. a zeneszámok színpadi felhasználása az Szjt. 29. §-a szerinti átdolgozásnak minősül-e.

A bírósági felhívás alapján a II–V. rendű alperesek által feltett kérdés

4. az előadásonként legfeljebb kétperces tánckoreográfiákhoz történt, részleges terjedelmű, döntően gépzene útján történő előadás kis- vagy nagyjogos felhasználásnak minősül-e?

Ad 1. Az eljáró tanács álláspontja szerint a rendelkezésre álló dokumentumok alapján egyértelműen megállapítható, hogy a perbeli felhasználás (a felperes által írt zeneművek megkoreografált módon történő nyilvános előadása) ún. nagyjogos, vagyis jogszerűségében a szerző közvetlen engedélyéhez kötött felhasználásnak minősül. E tekintetben nincs különbség sem a szerző által az alperes felhasználását megelőzően, attól függetlenül, sem az alperesek kérésére, az alperes felhasználása céljára alkotott zeneművek felhasználása között, mivel a felhasználás „nagyjogos” jellegét kizárólag annak módja – a zeneművek (népzenei alapon nyugvó átdolgozások) megkoreografált módon történő nyilvános előadása – határozza meg. A fenti megállapítás részletes kifejtését az eljáró tanács az alábbiakban adja meg.

A perbeli felhasználás (nyilvános előadás) során a felperes zeneművei és az azokhoz kapcsolt koreográfia eredményeként új, eredeti táncművek jöttek létre, amelyek az eredeti zeneművek átdolgozásának minősülnek. Az ilyen, koreográfia alapjaként szolgáló zeneművek jogszerű nyilvános előadását megelőzően tehát a felhasználót az Szjt. 29. §-ban meghatározottak szerinti előzetes engedélykérési kötelezettség terheli a zeneművek koreográfiával összekapcsolásával megvalósuló átdolgozására vonatkozóan. Az átdolgozás a szerző engedélyéhez kötött felhasználási mód, amelyre a szerzők képviselőjében eljáró közös jogkezelő szervezet, az Artisjus nem, kizárólag közvetlenül a szerző adhat engedélyt.

A perbeli alapügyben ezért a „kisjogos” közös jogkezelés annak általános alapelve – amely szerint a közös jogkezelés elsősorban a tömeges felhasználás miatt egyedileg nem, vagy csak indokolatlan nehézségek árán gyakorolható szerzői jogok és díjigények gyakorlásának módja – miatt sem alkalmazható. Tekintve ugyanis, hogy a felhasználónak a zeneművek átdolgozására a fentiek szerint amúgy is magától a szerzőtől kell engedélyt kérnie, ezzel az engedélykéréssel egyidejűleg lehetőség nyílik a nyilvános előadási engedély közvetlen, a szerzőtől történő megszerzésére is.

A felhasználás kis- vagy nagyjogos jellegének meghatározásában a felhasznált felperesi zeneszámok „készültségi foka” nem játszik szerepet. A szerzői jogi védelem ugyanis nem a befejezettség valamilyen szintjétől, hanem a mű egyéni-eredeti jellegétől függően illeti meg a műveket. Abban az esetben tehát, ha a felperesi művek a szerzői jogi védelemhez szükséges egyéni-eredeti szintet elérik, „befejezetlenségüktől” (pl. hangszerelési hiányosságaiktól) függetlenül védelmet élveznek, felhasználásukhoz pedig a szerző engedélye szükséges.

Ad 2. Az Szjt. 16. § (4) bekezdésének értelmében a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A szerzői jogdíj pontos mértéke a fenti alapszabály keretein belül a nyilvános előadásra adott nagyjogos felhasználási engedély esetében a felek – vagyis a szerző és a felhasználó – megállapodásának függvénye, arra vonatkozóan törvény, más jogszabály vagy díjszabás nem tartalmaz további rendelkezést. Az eljáró tanács e kérdésre adott válaszában ezért mindenekelőtt arra hívhatja fel a figyelmet, hogy mivel az alperesek a rendelkezésre álló dokumentumok alapján vélelmezhetően nem

csupán a felperes, hanem más szerzők műveit is felhasználták táncműveik elkészítéséhez, a felperesi szerzői jogdíj mértékének megállapításakor figyelemmel kell lenni a felperesi művek alperesi előadásokban elfoglalt arányára, a tényleges felhasználás mértékére is.

A perbeli esetben a jogdíj mértékének meghatározásakor a felhasználáshoz kapcsolódó bevételt kell figyelembe venni, amely a peradatok tanúsága szerint az alperesek által a produkció megvalósításáért kapott díj. A szerzői jogdíj általában a produkciós díj 10-15-20%-ában állapítható meg. Az így megállapított összeg a produkcióban szereplő összes szerzői mű felhasználásának ellenértéke. A zeneművek szerzőinek jogdíja kb. a fenti, százalékosan meghatározott teljes jogdíjösszeg egyharmada. Ezen az egyharmados arányon belül pedig a felhasznált zeneművek idejének arányában lehet megállapítani az egy szerzőre jutó jogdíj mértékét.

Ad 3. Az eljáró tanács az 1. pontra adott válaszában foglaltakra visszahivatkozva megerősíti, hogy a felperesi zeneszámoknak az alapügyben ismertett módon, koreográfia részeként, annak alapjaként történő felhasználása az Szjt. 29. §-a szerinti felhasználásnak, vagyis átdolgozásnak minősül, mivel az eredeti zeneművekhez kapcsolt koreográfiák eredményeként új, egyéni-eredeti jellegű táncművek jöttek létre.

Ad 4. Az eljáró tanács az 1. kérdésre adott válaszával egyezően megerősíti, hogy egy adott felhasználás kis- vagy nagyjogos jellegét a felhasználás módja (a zenemű átdolgozott formában, az előadás lényegi részeként történő felhasználása) határozza meg. Így a kis- vagy nagyjogos felhasználásba történő besorolás szempontjából nincs jelentősége annak, milyen hosszú volt maga a felhasználás, illetve hogy adott esetben a felhasználás a szerző műveinek élő előadásával vagy gépzene útján valósult-e meg. A fizetendő szerzői jogdíj (vagy a jogalap nélküli gazdagodás) mértékének meghatározását azonban természetesen befolyásolhatja a felhasznált szerzői mű hossza és annak az alperesi előadások teljességében képviselt aránya.

Dr. Sár Csaba, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Wolf Péter, a tanács szavazó tagja

SZAKIRODALMI MŰVEL KAPCSOLATOS SZERZŐI JOGI JOGSÉRTÉS

SZJSZT-22/12

A bíróság által feltett kérdések

1. A felperes keresetével védeni kért szakmai anyag a felperes védendő művének, kizárólagos szellemi termékének tekinthető-e?
2. A csatolt felperesi és alperesi dokumentáció egybevetésével megállapítható-e, hogy az alperes a felperes oktatási anyagát használta fel (avagy bárki számára hozzáférhető anyagot állított össze az alperes, amelyben a felperest is feltüntette ajánlott irodalomként, szakmai anyag készítőjeként)?
3. Amennyiben az alperes a felperes oktatási anyagát használta, állapítsa meg, milyen arányban tartalmazza ezt az alperesi anyag!

Az eljáró tanács szakvéleménye

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „*a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...*”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a megkereséshez csatolt iratok alapján hozta meg szakvéleményét.

A felperes fülakupunktúráról szóló oktatási tananyagot (a továbbiakban „*oktatási anyag*” vagy „*tananyag*”) állított össze abból a célból, hogy azt tanfolyamokon oktassa. A felperes állítása szerint az alperes az ő engedélye nélkül vette át oktatási tananyagát, amelyet az alperes saját neve alatt adott ki és terjesztett hallgatói körében. A felperes oktatási tananyagának öt pontját emelte ki, amelyek az alperes által átvételre kerültek, így 1. az „F” című ábrát, 2. a B.-rendszert, 3. a K.-rendszert, 4. az N.-rendszert és 5. az F. című kivonatot. A Szerzői Jogi Szakértői Testület eljáró tanácsa az oktatási anyag említett részeit alapul véve kíván a bíróság által feltett kérdésekre választ nyújtani.

Ad 1. A felperes keresetével védeni kért szakmai anyag a felperes védendő művének, kizárólagos szellemi termékének tekinthető-e?

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. § (2) bekezdése és (3) bekezdésének *a*), *h*) és *p*) pontja értelmében szerzői jogi védelemben részesülhet az a szakirodalmi alkotás, továbbá grafikai alkotás, amelyet a szerző szellemi tevékenységéből

fakadó egyéni, eredeti jellege alapján hozott létre.¹ Ez a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől. Végül utalni érdemes arra, hogy a szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben.²

1.1. Egyéni, eredeti jelleg megállapítása

Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapításánál a mű kifejeződésének módját szükséges alapul venni, amelyhez nélkülözhetetlen az alkotás terének vizsgálata, azaz „...*hogy az adott körülmények között ... mennyiben van lehetőség többféle kifejezési módra...*”.³ Utalni szükséges továbbá arra, hogy az alkotás terének nagysága, ezáltal az egyéni, eredeti jelleg megállapítása műtípusonként eltérő kritériumrendszer mentén történik: „*A kifejezés védelme igazodik a tartalom, és a mű-fajta sajátosságaihoz. Másként 'mérhető' egy sakkjátékot támogató számítógépi program és egy zenedrámái mű egyéni, eredeti jellege.*⁴ *Az előbbi esetben a funkció és a kötöttségek (a sakkjáték szabályai) nagymértékben szűkítik az egyéni, eredeti jelleg kifejezhetőségének terét.*⁵ *Összességében azt lehet mondani, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása.*”⁶

A „... *mű 'funkciója' az egyedi jelleg érvényesülését – azaz az alkotás terét – jelentős mértékben meghatározza*”.⁷ Az oktatási anyag – a szakvéleményekhez hasonlóan – ún. funkcionális műnek tekinthető, amely két tekintetben szűkítheti az alkotás terét, egyrészt az adott tudományág megállapításai, tézisei, kutatási eredményei, másrészt az oktatási anyagokra jellemző didaktikai módszerek, alkalmazott eszközök.⁸ Ezen korlátok kihatnak nemcsak a szakkifejezések megválasztására, az egyes tartalmi elemek összetételére, hanem adott esetben a mű szerkezetére is, ez azonban nem jelentheti azt, hogy nincs lehetőség egyéni, eredeti kifejezésmódra. A Szerzői Jogi Szakértő Testület egyik szakvéleményében kifejtette, hogy:

¹ Ennek mögöttes szabályaként utalni kívánunk a BUE 2. cikk (1) bekezdésében foglaltakra, amelynek alapján az egyezményes védelem kiterjed ... az irodalom, a tudomány ... minden alkotására, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára, tehát (... a védelem tárgya lehet) könyv, szöveggönyv vagy más írásmű ... (Vö.: SZJSZT-27/2001).

² Szt. 31. § (1).

³ Vö.: SZJSZT-33/2005.

⁴ SZJSZT-27/2000. Vö.: „Ismert adatoknak, meglevő anyagnak feldolgozása is védelem alatt álló mű, ha ebben önálló, egyéni tevékenység nyilvánul meg, és az újszerűség bélyegét viseli magán (Kúria, P.I. 3581/1934.)” (In: SZJSZT-27/2000).

⁵ SZJSZT-27/2000.

⁶ SZJSZT-27/2000. Vö.: „Ismert adatoknak, meglevő anyagnak a feldolgozása is védelem alatt álló mű, ha ebben önálló, egyéni tevékenység nyilvánul meg, és az újszerűség bélyegét viseli magán. I. m. (4).

⁷ SZJSZT-027/2001.

⁸ Vö.: SZJSZT-004/2005.

„Az azonban mindemellett kétségtelen, hogy a gondolatok korlátozott kifejezhetősége mellett is marad tér a szakértő szellemi tevékenységéből eredő személyes eredetiség kifejezésére.⁹ Ott húzódik – a csak esetenként megállapítható – határ a szerzői mű és a szellemi tevékenységet tükröző, de a szükséges eredetiséggel nem bíró teljesítmény között, ahol a kérdéses szakterület szabályai által megkövetelt, kötött ábrázolásmód és a szakkifejezések használata a belső és a külső formát, vagy a szükségszerűség, az általában elfogadott, bevett elemek, illetve a cél a tartalmat és ennek nyomán annak formába öntését úgy beszűkítik, hogy nem marad lehetőség az egyéni-eredeti jelleg kibontakoztatására.”¹⁰

Az egyéni, eredeti jelleg mint kritérium indokolja, hogy a szerzői jogi védelem esetében – ellentétben az iparjogvédelemmel – csak szubjektív értelemben vett újdonságra van szükség.¹¹ Ezért lehetséges, hogy az azonos tárgyú művek – így a szakirodalmi művek is – egyidejű, konkuráló védelemben részesülhetnek, amennyiben a szubjektív azonosságuk eltérő egymástól.¹² Ebből pedig az következik, hogy az adott műben foglalt eszme, gondolat, megoldás alkalmazása, használata szabad mások számára, hiszen az abszolút monopólium kizárólag a gondolati szövedékek szó szerinti felhasználására vonatkozik.¹³

1.2. Más szakirodalmi mű „felhasználásának” esetei

A felperes nyilatkozatában rámutatott, hogy az oktatási anyagot – mint ahogy ez a szakirodalmi művek írásakor általában bevett gyakorlat – más művek felhasználásával készítette.¹⁴

A szerzői jog alapvető szabálya, hogy a művek valamennyi típusú felhasználása a szerző engedélyéhez kötött, kivéve ha az Szt. kivételt állapít meg.¹⁵ Más szerző művének felhasználása többféle módon történhet, amelyeknek a szerzői jogi minősítése is eltérő.

Fokozatosan haladva az ötlettől az átvételig a következő esetek említhetőek.

Először is említhető az az eset, amikor egy szakirodalmi mű megírásához egy másik azonos témában íródott mű ad ötletet, „ihletet”. Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek. [Szt. 1. § (6)]. Így a „korszakalkotó tudományos elgondolást tartalmazó és bizonyító közlemény szerzői jogi védelme nem terjed ki a benne közölt tudományos tétel monopolizálhatóságára.”¹⁶

⁹ SZJSZT-027/2001.

¹⁰ SZJSZT-027/2001.

¹¹ Vö.: A szerzői jogi törvény magyarázata. Szerk: Gyertyánfy Péter, CompLex kiadó, Budapest, 2006, p. 30.

¹² Vö.: Gyertyánfy: i. m. (11), p. 30.

¹³ Vö.: Gyertyánfy: i. m. (11), p. 30.

¹⁴ L. a 2.... Főljstromszámú Tartalomjegyzéket és a 33/F/1. számú Mellékösszesítőt.

¹⁵ L. az Szt. 16. § (1) bekezdésében foglaltakat: „A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.”

¹⁶ Gyertyánfy: i. m. (11), p. 32.

Ugyanazt az ötletet – tudományos elgondolást – több más műben is fel lehet tehát használni, ezen művek pedig egyidejű, konkuráló védelemben részesülhetnek, amennyiben a szubjektív azonosságuk eltérő egymástól.¹⁷

Bevett gyakorlatnak tekinthető ugyanakkor, hogy szakirodalmi – ezen belül is oktatási – művek írása más hasonló, azonos témában írt művek felhasználásán alapszik, amelyre a hatályos Sztj. a szerző engedélye nélkül lehetőséget ad az ún. szabad felhasználás körében, egyrészt az idézés, másrészt az átvétel szabályai szerint.¹⁸

A szabad felhasználás azonban „csak annyiban megengedett, amennyiben – többek között – az megfelel a tisztesség követelményeinek, és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra. Alapvető szabály továbbá, hogy a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezéseket nem lehet kiterjesztően alkalmazni.”¹⁹

Második esetként tehát az idézést kell megemlíteni, a szabad felhasználásnak azon típusát, amely lehetővé teszi a szakirodalmi mű írója számára, hogy más mű részletét a mű szerzőjének engedélye nélkül felhasználja: ez jelentheti a szöveg szó szerinti átvételét (ezt nevezik közvetlen idézetnek is), illetve az adott szöveg átiratát, parafrázisát (közvetett idézet). Azonban mindkét esetben fontos, hogy a vendégszöveg vagy -gondolat azonosíthatóan elkülönüljön a szövegen belül, valamint hogy a szerző ezen szövegrészek forrását pontosan megjelölje. Ez egyrészt a szerzőt megillető névfeltüntetés kötelezettségének teljesülését szolgálja,²⁰ másrészt így az olvasó számára ellenőrizhetővé válik az idézett gondolat.²¹

Az Sztj. a szöveg szó szerinti átvételénél lehetővé teszi, hogy az oktatási anyag szerzője más művét – saját művének jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével idézze.²² Az idézésnek szigorú feltételeit írja tehát elő az Sztj. vonatkozó szakasza:

- az idézetnek legitim idézési célt kell szolgálnia, ami lehet a „tartalom magyarázata, kritikus hivatkozás, saját álláspont alátámasztása, mű mottója stb”.²³ A Szerzői Jogi Szakértő Testület az SZJSZT 25/2006. számú ügyben megállapította: „... az idézetnek a felhasználói műalkotásban szerves egységet kell képeznie az egészszel, ugyanakkor mégis el kell különülnie attól, hiszen azt a célt szolgálja, hogy ráerősítsen az átvevő mű

¹⁷ Vö.: Gyertyánfy: i. m. (11), p. 30, 32.

¹⁸ Vö. Az idézés és az átvétel szabályainak alapjául szolgálnak a Berni Egyezmény 10. cikkében, valamint az Európai Parlament és a Tanács az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) 5. cikk (3) bekezdése a. és d. pontjában foglaltak.

¹⁹ Sztj. 33. § (2) és (3) bek.

²⁰ Sztj. 12. §.

²¹ Vö.: Klaus Grundwald, Johannes Spitta: Wissenschaftliches Arbeiten. Grundlagen zu Herangehensweisen, Darstellungsformen und Regeln. Verlag Dietmar Klotz, 2003, p. 22.

²² Sztj. 34. § (1).

²³ Gyertyánfy: i. m. (11), p. 198–199.

megfogalmazásaira.”²⁴ Az idézett mű részlete a maga valójában – gondolati tartalmával és egyedi megfogalmazásával – játszik szerepet az átvevő műben, vagyis az idézett műrész és az átvevő mű között szoros gondolati kapcsolat állhat fenn.²⁵ A vendégszöveg elkülönítésének konkrét módozatára vonatkozóan az Szjt. nem állapít meg szabályt, a gyakorlatban elterjedt azonban ezen szövegrész legalább idézőjellel, esetleg emellett dőlt betűvel történő jelzése, amely egyértelműsíti az olvasó számára, hogy ezen része a műnek a szakirodalmi mű szerzőjétől eltérő személy szellemi terméke.²⁶

- Idézni csak műrészletet lehet, teljes művet nem.²⁷ Az idézett műrészlet terjedelme az átvevő mű jellegéhez és az idézés céljához igazodik, tudományos műveknél ugyanakkor hosszabb részek idézése is indokolt lehet.²⁸
- Idézni csak műben lehetséges, ebből következik, hogy nem megengedett, illetve nem elégíti ki az idézés feltételeit az a „szerző”, aki különböző művekből vett részletekből írja meg munkáját, hozzá nem adva saját gondolatot.²⁹
- Az idéző szerzőt forrás feltüntetésének kötelezettsége terheli, azaz akkor jár el jogszerűen, ha a mű címét, szerzőjét, tudományos műveknél esetleg a kiadót, a megjelenés helyét, idejét, valamint az idézett szöveg pontos helyét (azaz az oldalszámot) is megjelöli.³⁰

Az idézésnek egy másik típusa, amikor nem szó szerinti idézés történik, hanem egy adott szövegnek az átírata, ezt nevezik parafázisnak is, amely körülírást, átírás jelent, azaz „valamilyen tömör vagy nehéz szerkezetű szövegnek más szavakkal bővebben, magyarázatosabban v. népszerűbben való előadása”, amely a közérthetőségre törekszik.³¹ Természetesen ez esetben is fennáll a forrásmegjelölés kötelezettsége.

Harmadik esetként említhető, amikor a szerző az idézést meghaladó szövegrészt vesz át saját művébe, amelyre vonatkozóan az Szjt. szigorú feltételeket fogalmaz meg.³² Az átvétel jogszerű, ha szemléltetés érdekében, iskolai oktatási célból történik, de irányulhat tudományos kutatás céljára is azzal, hogy a szerző a forrást és a szerzőt megnevezi.³³ Az átvétel

²⁴ SZJSZT-25/2006.

²⁵ SZJSZT-25/2006.

²⁶ Vö.: „...az alperes akkor járt volna el az Szjt. 12. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, ha a cikk szövegében ezeket a részeket megkülönböztetve (pl. idézőjelben) közli, és valamely módon (pl. lábjegyzetben) megjelöli a szerzőt és a forrást” (SZJSZT-25/2006).

²⁷ Gyertyánfy: i. m. (11), p. 199.

²⁸ Gyertyánfy: i. m. (11), p. 199.

²⁹ Vö.: Gyertyánfy: i. m. (11), p. 199.

³⁰ Vö.: Gyertyánfy: i. m. (11), p. 199.

³¹ http://www.kislexikon.hu/parafrazis_a.html (lehívás időpontja: 2012. december 9.).

³² „Átvételnek minősül a mű olyan mértékű felhasználása más műben, amely az idézést meghaladja.” Szjt.

³⁴ § (2) utolsó mondata.

³³ Szjt. 34. § (2).

minden esetben a cél által indokolt terjedelemben történhet, azzal, hogy az átvevő művet nem használják fel üzletszerűen.³⁴ (Ezzel szemben az idézetet tartalmazó mű felhasználható üzletszerűen.)

Végül utalni érdemes az *átdolgozás* lehetőségére is mint negyedik „felhasználási módra”, amely, eltérően a szabad felhasználási módoktól, a szerző engedélyéhez kötött.³⁵ Elterjedt gyakorlat a tudományos életben az idegen nyelven megjelent művek lefordítása annak érdekében, hogy az idegen nyelvű kutatási eredmények az adott szakterület képviselőinek tágabb körében váljanak hozzáférhetővé. Fontos kiemelni, hogy az idegen nyelven megjelent mű (eredeti mű) fordításának (származékos mű) felhasználása (így például nyomdai vagy online megjelentetése) az eredeti mű szerzői jogi jogosultjának engedélyéhez kötött.³⁶ Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a származékos mű alkotója is szerzőnek minősül, ha a származékos műnek egyéni, eredeti jellege fennáll, azzal, hogy annak felhasználása nem ütközhet az eredeti mű szerzőjének jogaival.³⁷ A származékos mű felhasználásához tehát mind az eredeti mű szerzőjének, mind az átdolgozónak az engedélye szükséges.

1.3. A szerző személyének megállapítása

A szerzői jogi védelem a mű létrejöttével keletkezik.³⁸ E magyar rendelkezés a Berni Uniók Egyezmény által megkívánt formai kötöttség nélküli oltalom alapelvein nyugszik, miszerint a szerzői jogi védelem keletkezése nem köthető előzetes eljáráshoz, egyéb formai követelményhez [5. Cikk (2) bek.]. Ezen alapelvekből fakadóan a szerzői jog esetében – az iparjogvédelmi oltalmakkal ellentétben – nem áll rendelkezésre olyan nyilvántartás, amely az adott mű szerzőségét igazolná. Ilyen nyilvántartás hiányában pedig olyan vélelmezett szerzői jogi védelemről beszélhetünk, amely vélelem a bíróság jogerős döntése által megdönthető.

A „szerzőségi vélelem rendszere” a szerzőséget övező bizonytalanság kiküszöbölésére szolgál, amely négy elemből tevődik össze. A szerzőség alátámasztását elsősorban az alkotáson feltüntetett név bizonyítja, ezt követően a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál működő önkéntes műnyilvántartás alapján kiállított, közokiratnak minősülő tanúsítvány, illetve a közös jogkezelő szervezet által kiadott teljes bizonyító erejű magánokirat. A fentiek hiányában pedig az a személy tekintendő szerzőnek, aki a művet először saját neve alatt nyilvánosságra hozta. Valamennyi itt felsorolt esetben vélelemről van csupán szó, azaz ellenkező bizonyításnak helye van.³⁹

³⁴ Sztj. 34. § (2).

³⁵ Sztj. 29. §.

³⁶ Sztj. 29. §.

³⁷ Sztj. 4. § (2) bek.

³⁸ Sztj. 9. § (1).

³⁹ Sztj. 94/B. §.

1.4. A felperes szerzősége

A felperes oktatási tananyagának öt pontját emelte ki, amelyek az alperes által a felperes állítása szerint átvételre kerültek, így: 1. az „F.” című ábrát, 2. a B.-rendszert, 3. a K.-rendszert, 4. az N.-rendszert és 5. az F. című kivonatot.

A fentiek tekintetében megállapítható, hogy az oktatási anyagok esetében az egyéni, eredeti jelleg megjelenését több tényező is behatárolja, ezek lehetnek az adott tudományág által alkalmazott kifejezések, a kifejezésmód kötöttségei, a műfajhoz kapcsolódó didaktikai követelmények (pl. a megértést szolgáló tagoltság és érthető nyelvezet), valamint a felhasznált forrásokban foglalt tartalom.⁴⁰ Összességében mind a négy képzést segítő anyagról (2–4.) megállapítható, hogy az akupunktúrás pontokat és betegségeket tartalmazó táblázatok összetétele, illetve ezek összefüggésének rendszere többnyire az adott tudományágra jellemző törvényszerűségeken, felismeréseken alapszik. Ezek képezik az adott tudomány elsajátítását célzó pedagógiai műveknek az alapját, amelyek egyúttal az egyéni, eredeti jelleg kifejeződésének terét is jelentős mértékben beszűkítik, így „ezeken a területeken az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata.”⁴¹

A felperes nyilatkozata értelmében az oktatási anyag tartalmának összeállításához más műveket is felhasznált, amely művekre vonatkozóan a felperes a csatolt „Mellékletösszesítő”⁴² című dokumentumban név szerint is említést tesz. A Mellékletösszesítő tartalmazza a felperes három szakmai továbbképző anyagát (K–B–N), valamint az F. című jegyzet forrásainak megnevezését.

Az oktatási anyagban található a *K. munkafüzet* (a továbbiakban: fordítás), amelynek alapjául a felperes állítása szerint P. S.: „C.” című műve szolgált, ezt a C. kiadó adta ki M.-ben.

A felperes állítása szerint ezt a művet ő fordította le németről magyarra.⁴³ A lefordított mű különböző betegségek gyógyítására vonatkozó akupunktúrás pontokról szól. Az eljáró tanács leszögezi, hogy mivel szerzői jogi védelem tárgya nem lehet eljárás, így az az információ, hogy mely betegség gyógyítása esetén mely pontok kezelése szükséges, nem képezi szerzői jogi védelem tárgyát. Ezzel szemben a jelzett eljárás leírása sajátosan megformált tatalomként, egyéni-eredeti jellegű szakirodalmi műként állhat szerzői jogi védelem alatt.

A K. módszer *első része* viszonylag egyszerűen megrajzolt fülábrákat (l. a jegyzet bal oldalán), illetve a jegyzet jobb oldalán az ábrán található akupunktúrapontok listászerűen feltüntetett számát és nevét, valamint az indikációként feltüntetett egyes akupunktúrapontokhoz kapcsolódó betegségek felsorolását tartalmazza. A jegyzet *második részében*, amelynek címe

⁴⁰ Vö.: SZJSZT-027/2001.

⁴¹ Vö.: SZJSZT-007/2003.

⁴² L. a 33/F/1. szám alatt csatolt bizonyítékot.

⁴³ L. a 2.... főlajstromszámú bizonyíték Tartalomjegyzékét.

„T. ötletek”, 1–15. sorszám alatt listaszerűen különböző betegségek alcímei kerültek feltüntetésre (pl. ragályos betegségek, gyomor- és bélbetegségek, légúti betegségek), ezen alcímek alatt pedig betegségtípusok (pl. ragályos betegségeken belül influenza, májgyulladás, TBC), a betegségtípusok mellett pedig a javasolt akupunktúrapontok, amelyek szúrása szükséges a kívánt gyógyulás eléréséhez.

Megállapítható, hogy a fordítás szakirodalmi mű, megjegyezzük, hogy a periratok között nem található a fordítás alapjául szolgáló P. S. német nyelvű mű. Az átadott iratanyagból nem állapítható meg sem a fordító, sem pedig a nyilvánosságra hozó személynek a neve.

A felperes ugyancsak csatolta a hallgatók számára kiosztott, a K. módszerről szóló jegyzetet is, amely a fordítással szó szerinti megegyezést mutat. Itt is említhető, hogy a felperes mint fordító neve nem szerepel az említett jegyzeten.

Összességében megállapítható, hogy a K.-rendszert leíró fordítás, illetve jegyzet mint szakirodalmi mű állhat szerzői jogi védelem alatt azzal, hogy az abban foglalt eljárás nem képezi szerzői jogi védelem tárgyát. Jelen ügyben szükséges azonban annak bizonyítása, hogy a felperes-e a fordító.

A felperes a tananyag B.-rendszerről szóló részével kapcsolatban jelezte, hogy annak forrásul az ...-ben a H. I. E. Karán kapott „R. (Jegyzet)” (a továbbiakban: a H. jegyzet) szolgált.

Az oldalszámozást tartalmazó H. jegyzet és a felperes állítása szerint az ...-ben általa készített, oldalszámozást nem tartalmazó munkafüzet (a továbbiakban: munkafüzet) összevetéséből kiderül, hogy a felperes szó szerint emelt át a H. jegyzetből részleteket anélkül, hogy ezeket az Szjt. által megkövetelt és a gyakorlatban bevett módon (legalább idézőjellel) jelezte volna, megjelölve egyúttal a pontos forrást.

- A munkafüzet két típusú fülábrát tartalmaz, egyrészt emberi szervek lekicsinyített ábráit tartalmazó illusztrációkat (1. o.), másrészt az egyes akupunktúrás pontokat és azok neveit magában foglaló képet (6. o.-tól a munkafüzet páros oldalain). Az előbbi a H. jegyzet 3. oldalán található ábra továbbfejlesztett, szerzői jogi szempontból is átdolgozott változata, mert az egyes testrészek ábrái (azok vonalvezetése, megformáltsága) egyéni, eredeti jelleget mutatnak a H. jegyzetben találhatóhoz képest. Míg az utóbbi, a H. jegyzet 6–8. oldalán található három darab illusztráció egyesített változata nem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, pusztán tudományos tételek összegzése.
- Számos helyen megállapítható, hogy a felperes el-elhagyott egy-egy mondatot vagy bekezdést, ily módon vette át a H. jegyzetből (annak 1–12. oldaláig) nagyrészt szó szerint a szövegrészleteket (lásd pl. az „N.-ig”, „Az ...” cím alatti szövegrészleteket). A különbség a két szöveg között abban áll, hogy míg a H. jegyzet – amely írógéppel íródott – egyszeres aláhúzásokkal jelzi az egyes főbb pontokat (pl. M.-pontok, F.-pontok), és az egyes pontokat betűjelekkel választja el egymástól (pl. „0” pont, „mester sensorial v. Szem pont”), addig a felperes a munkafüzetben az egyes főbb pontokat három aláhúzással emeli ki, az egyes pontokat pedig két aláhúzással, francia bekezdésbe szedve azokat.

- A munkafüzetben a H. jegyzet 12–17. oldalának tartalma lerövidített módon ugyan, de néhol szó szerint köszön vissza. Például: az „N.” című részben szereplő következő mondat: *„Nem mindig a legcélravezetőbb, ha kiragadottan 1 tünetet kezelünk. Az sem megoldás, ha 1 ülésben minden tünetre, problémára szúrunk”* (14. o.) a munkafüzetbe majdnem szó szerint került átvételre: *„...nem mindig célravezető, ha kiragadottan 1 tünetet kezelünk, és az sem megoldás, ha egy ülésben minden problémára szúrunk.”* Ugyanez állapítható meg a „K. megjegyzés” című alponttal kapcsolatban is, ahol a szöveg 8. és 10. bekezdése némi lerövidítéssel ugyan, mégis nagyrészt szó szerint került áttemelésre a munkafüzetbe.
- A jegyzet VIII. K. (18–21. o.) című részét a felperes két tekintetben módosította a munkafüzetben, egyrészt ábécérendbe állította a listaszerűen egymás alá sorakoztatott fogalmakat, illetve az egyes fogalmakat követő kifejezések közé „+” jelet tett, egyszerűsítve az oktatási anyag elsajátítását a hallgatók számára.

Nem vitatható, hogy miután egy akupunktúrás kezeléstről szóló oktatási anyagról van szó, az e tekintetben rendelkezésre álló kifejezések köre és ezek egymáshoz kapcsolódása korlátozott, ezért bizonyos kifejezésegyezések szükség szerint előfordulhatnak, az egyes elemek összeválogatására azonban e körben is nyílik lehetőség (pl. VIII. K.). A H. jegyzet témakörei közül ugyanakkor vannak olyanok, amelyeknél az előbbinél tágabb körben jelenhet meg az egyéni, eredeti kifejezésmód pl. „N.-ig” témaköre. Ez utóbbi esetben megállapítható volt a szó szerinti egyezés, amelynél a felperes akkor járt volna el jogszerűen, ha a vendégszöveget idézőjelben dőlten szedte volna, megjelölve a lábjegyzetben a pontos forrást is. Ezáltal egyértelművé vált volna az olvasó számára, hogy mely részek jelentik a felperes önálló szellemi „gondolatait”, és melyek származnak a H. jegyzetből.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a B.-rendszerrel szóló munkafüzet a H. jegyzet egyfajta lerövidített változata.⁴⁴ A felperes által csatolt munkafüzet ugyanakkor sem címet, sem szerzőt nem tartalmaz, sem pedig utalást arra, hogy az oktatási anyag ezen része a H. jegyzet egyfajta átdolgozása. Azaz a B.-rendszerrel szóló munkafüzet nem tekinthető a felperes egyéni-eredeti, saját szellemi alkotásának, annak a felperes nem szerzője.

A felperes állítása szerint az oktatási anyag „N., Gy.” című részének megírásakor a „P. M. F. N. ... I...” című mű angol fordításából (a továbbiakban: „N. kivonat”) dolgozott ... évben. Sem a felperes nyilatkozatából, sem a kivonatból nem derül ki, hogy milyen, szerzői jogilag releváns felhasználási módok (közvetlen, közvetett idézés, átvétel, átdolgozás) segítségével került sor a felperes N.-kivonatának összeállítására. Az ügy szempontjából releváns, hogy a kivonat tartalmazza „A f.” című fejezetet, amely ábrákból és azokhoz fűzött rövid magyarázatokból áll. Ebben az egyes akupunktúrás pontok címe angol nyelven szerepel.

⁴⁴ Vö.: SZJSZT-35/2004.

A K. módszerhez hasonlóan megállapítható, hogy az N.-kivonat mint szakirodalmi mű állhat szerzői jogi védelem alatt azzal, hogy az abban foglalt eljárás nem képezi szerzői jogi védelem tárgyát. *A felperes N.-kivonatának szerzősége megállapításához szükséges lenne annak feltárása, hogy az angol nyelvű mű fordításáról van-e szó, illetve, hogy a felperes-e a fordító. Az eljáró tanács rendelkezésére álló adatokból (a kivonat mindössze az „N., Gy.”-t tartalmazza, sem az angol, illetve a francia mű címére, szerzőjére, kiadójára nem utal) mindez nem állapítható meg.*

Végül a word dokumentumból és ppt prezentációból álló „F. A. (saját jegyzet)” tananyagot a felperes saját jegyzetként jelölte meg, feltüntetve egyúttal a felhasznált forrásokat. *A felperes „saját jegyzete” azonban sem idézetekre, sem pedig átvételre vonatkozó megjelöléseket nem tartalmaz, így a jelen adatok alapján nem megállapítható, hogy a jegyzet mennyiben a felperes szellemi alkotótevékenységéből fakadó szerzői mű.*

Ad 2. A csatolt felperesi és alperesi dokumentáció egybevetésével megállapítható-e, hogy az alperes a felperes oktatási anyagát használta fel (avagy bárki számára hozzáférhető anyagot állított össze az alperes, amelyben a felperest is feltüntette ajánlott irodalomként, szakmai anyag készítőjeként)?

Az összehasonlítás alapjául szolgál a csatolt periratok közül egyrészt a 2... főlajstromszámú bizonyítékgyűjtemény (a továbbiakban: I. számú bizonyítékgyűjtemény), másrészt a 2... főlajstromszámú bizonyítékgyűjtemény (a továbbiakban: II. számú bizonyítékgyűjtemény).

Az I. számú bizonyítékgyűjtemény a következő ábrát és jegyzetrészleteket tartalmazza:

1. A. ábra, amelyet a felperes az N. Kiadó gondozásában jelentetett meg ... évben (a könyv előlapja nem került fénymásolásra) és az akupunktúrás pontokat tartalmazó fülakupunktúrás ábra;
2. „F. szeminárium a B.-rendszer alapján”;
3. „F. szeminárium a K.-rendszer alapján”
4. „F. szeminárium az N.-rendszer alapján”; és az
5. „F”.

A I. számú bizonyítékgyűjtemény anatómiai fülábrája valóban megegyezik a felperes által kiadott könyvben szereplő ábrával. A felperes ábrájával kapcsolatban megjegyezhető, hogy az megfelel a II. bizonyítékgyűjteményben található F/1. szám alatt csatolt, német nyelvű címet (A. O.) tartalmazó ábrával, ami jelen esetben feltételezhetően az eredeti ábrának tekinthető. A pusztán anatómiai tényeket ábrázoló, igen sematikus, mindössze 6 vonallal megrajzolt fülalakból és az egyes anatómiai területek azonosító megnevezéséből álló eredeti német fülábra sem tudományos, sem művészeti megközelítésben nem éri el a szerzői jogi oltalom küszöbét jelentő, szellemi alkotótevékenységből fakadó egyéni-eredeti jelleget. Az anatómiai tények leképezésében elvben kínálkozik tér a kreatív, alkotói művészeti önkifejezésnek, ezzel az ábra rajzolója azonban nem élt: a legegyszerűbb vonalvezetéssel és a magyarázó

szóelemek nem egyéni tipografálásával előállt ábra tipikusan funkcionális célt szolgál. Ezt, az eljáró tanács megítélése szerint tehát szerzői jogi oltalom alatt nem álló ábrát használta fel a felperes és az alperes egyaránt.

Az I/2–5. számú, alább részletezett jegyzetrészletek valóban a felperes által leadott jegyzetből kerültek az alperes által átvételre, mint ahogy erre a CD-lemezzről kinyomatott dokumentumok is utalnak, miszerint „D. – hely, év”.

Az I/2. és 3. és 5. számú felperesi és alperesi dokumentumok összehasonlítása alapján megállapítható, hogy a fejezetek, az alfejezetek címei,⁴⁵ a tartalmi összeállítás szinte szó szerint átvételre került, a tartalmak összeválogatása⁴⁶ és elrendezése,⁴⁷ az egyes adatelemek sorrendbe állítása,⁴⁸ az adatok részletezettsége,⁴⁹ a szöveg tördelése,⁵⁰ a táblázatok⁵¹ szinte teljesen azonosak. Kizárólag a szöveg szerkesztésében (így a betűtípus, betűméret, kifejezések aláhúzása, kiemelése, bekezdések megjelölése) állapítható meg némi eltérés, ami azonban nem jelent egyéni, eredeti hozzáadott értéket. (Átdolgozásról ez esetben tehát nem beszélhetünk.) Az I/4. számú N.-féle módszert tartalmazó alperesi és felperesi tananyagok között szintén jelentős hasonlóság állapítható meg. Az alperes tananyagrészelei mindössze három tekintetben mutatnak különbséget a felperes által csatolt oktatási anyaghoz képest: egyrészt abban, hogy az alperes az egyes magyarázatokat táblázatba foglalta, másrészt az angol nyelvű címeket magyarra fordította, illetve a lokalizáció magyarázatát „átfogalmazta”.

Eltérés tapasztalható ugyanakkor a bizonyítékok tekintetében, hiszen míg a CD-lemezzről kinyomatott tananyag egyes részein az alperes feltüntette a felperes nevét, addig a „K.” című (a továbbiakban: mesterkurzus tananyaga) és az „F, vizsgára felkészítő tanfolyam” című (a továbbiakban: vizsgára felkészítő tananyag) nyomtatott tananyagokban a felperes nevének feltüntetése hiányzik. (Megjegyezhető, hogy a névfeltüntetés nem „pótolja” a felperes engedélyének hiányát.)

Végül ismételtén utalni kell arra, hogy az I/2. számú, B. rendszert tartalmazó munkafüzet a H.-féle jegyzetnek felel meg. Ugyancsak a névfeltüntetés, illetve egyéb bizonyítékok hiánya miatt a K. módszer (I/3.) és a N.-rendszer (I/4.) mint szakirodalmi művek fordítójának személye nem derül ki a csatolt iratokból. Az I/5. számú bizonyíték a felperes „F.” című szakirodalmi műve, bár a jegyzetben nem került feltüntetésre, hogy a források milyen mértékben és jelleggel kerültek felhasználásra.

⁴⁵ Vö.: SZJSZT-27/2005.

⁴⁶ SZJSZT-007/2003.

⁴⁷ SZJSZT-41/2002.

⁴⁸ Vö.: SZJSZT-41/2002.

⁴⁹ Vö.: SZJSZT-41/2002.

⁵⁰ SZJSZT-8/2006.

⁵¹ Vö.: SZJSZT-27/2005.

Ad 3. Amennyiben az alperes a felperes oktatási anyagát használta, állapítsa meg, milyen arányban tartalmazza ezt az alperesi anyag!

A bíróság által kért felperesi és alperesi oktatási tananyagok között fennálló azonosság mértékének megállapításához szükséges a 132 oldalas (a 133. oldalon az irodalomjegyzék található) mesterkurzus-, illetve a 150 oldalas (a 151. oldalon az irodalomjegyzék található) vizsgára felkészítő tananyag vizsgálata.

A következőkben áttekintésre került, hogy a mesterkurzus-tananyag (lásd a zárójelben szereplő oldalszámokat), illetve a vizsgára felkészítő tananyag (lásd a szögletes zárójelben szereplő oldalszámokat) mely részei tartalmazzák a felperes által használt tananyagokat.

1. F. ábra, amelyet a felperes az N. kiadó gondozásában jelentetett meg ... évben (a könyv előlapja nem került fénymásolásra) (3. o.);
2. „F. szeminárium B.-rendszer alapján” (19–27. o.);
3. „F. szeminárium a K.-rendszer alapján” (28–56. o.);
4. „F. szeminárium N.-rendszere alapján” (5–14. o.);
5. „F.” [22–30. o.].

Mindezek értelmében megállapítható, hogy a 132 oldalas mesterkurzus tananyagának 35%-a tartalmazza a felperes által használt dokumentumokat, míg a vizsgára felkészítő tananyag esetében ugyanez az arány 5%-ot jelent.

Annak a kérdésnek a megítéléséhez, hogy az alperes követett-e el a felperessel szemben szerzői jogi jogsértést, a fentiekben jelzett oktatási anyagok – az „F.” című jegyzetet kivéve – szerzőségének bizonyítása szükséges, ami a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehetséges. A felperes saját szerzői/átdolgozói minőségét a felsorolt anyagok egyikében sem bizonyította, sem kiadói szerződésekkel sem fordítási, átdolgozási engedélyekkel.

*Dr. Szinger András, a tanács elnöke
Dr. Hepp Nóra, a tanács előadó tagja
Votisky Zsuzsa, a tanács szavazó tagja*

Összeállította: dr. Legeza Dénes